

Üksik number 10 kop.

Meie Mats

Tellimise hind täitesaamiseiga aastas 4 r. 50 l.,
6 kuu eest 2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 20 l. Toime-
tuselt lse ära wiles: aastas 3 r. 50 l., 6 kuu eest
1 r. 80 l., 3 kuu eest 90 l. Ilmub iga laupäewal.

Toimetuse ja talluse:

Tallinnas, Harju ja Ristkülli uulitsa nurgal nr. 15,
„Teaduse“ raamatukaupluses. Telefon Nr 740.

Nr. 10.

Laupäewal, 25. (7. nov.) oktoobril 1914.

Nr. 10.

Wene wägede tormijooks fakslaste peale Zwangorodi all.

Dr. J. Rafing'i toimetustel ilmusid:

Naistehaigused

Haiguste kirjeldused, juhatused ja täielikud arstirohud hai-
guste rawitsemiseks, naisterahwa süguetu ja waluta sümi-
tamine. Piltidega. Hind 1.50 kop.

Rodu-arst ja kodu-aptet

Haiguste äratundmine, rawitsemine ja aestirohud. Piltidega.
Hind 1 rubla. Teaduse kirjastus Harju ja Ristkülli uulitsa
nurgal 46 15.

Sündmus lahingust prantslaste ja sakslaste vahel Diezis (Elzasis). (Kirjasaatja joonistus.)

Truu surmani.

** jalaväe polku ilmus Milord umbes aasta eest.

Serjant Paskal leidis ta kutsikana maantee äärest 1913. aasta juurte sügiseste manöövrite puhul. Oli külm ja vihmane. Põll asus hommiku kell pool neli teele. Tõsiste nägudega sammusid soldatid porijel maanteel. Serjant Paskal jäi oma roodust teel maha, sest hommikul rutuga pandud jalanarts hakkas kibedaste dõruma, waja oli jeda korraldada. Polgu järele rutates sammus ta maantee äärt mööda; korraga kuulis ta kraawist tõiast wingumist; ta jäi seisatama, waatas rohuga täis kaswanud kraawi ja nägi selle põhjas wäiteft kutsikat. See wingus ja püüdis jamiwega wee seest wälja krebida, kuid libijes ühtelugu jälle tagasi.

Hallil serjandil hakkas kutsikast hale meel. Ta wanis kraawi, määris riided sealjuures üleni jawiga ära, kuid, kui ta oma polgule järel jõudis, piiskus tal püues wäite, toferdanud oseruus, märg ja mudane, kuid juba sojenenud, ja nüüd oma soojusega serjandi karwast rinda soendades. Kutsikas oli arwatawaste magama uinunud ja siblis unes oma käppadega sineli aU. Paskalile sünnitas see lõbu, ja tahtmata muigas ta, kusjuures hallid murrud tal imelikult liikusid. Soldatid imestajid, mis asja üle nende kroonu näoga, torijega serjant nüüd naeratama peaks, sest harilikult ei olnud ta juur naerumeister ühti.

Kui aga puhkusele jäädi, saatis serjant soldati lähemasje külasje piima tooma, ja tõmbas siis püuest unise, märja koerapõja wälja. Soldatite üleüldisel imestusel pani ta kutsika jõnalaujumata maha ja hakkas waatama, kudas see ninaga wastu tema jaabast tontis ja tuigerdades weidraid sammusi tegi. Serjant ise lasi neljatõllakile karwase looma kohale, kes kartsitult haukus ja ninaga tema päewitanud, kareda kae wastu tontis. Ja — üte — serjant Paskal naeris. Ka soldatid naerjid — kutsika üle ja wana serjandi üle. Kuid kui piima toodi, waatas terwe rood põnewalt ja osawõtklikult pealt, kudas kutsikas kausikillu pealt asjata piima püüdis imeda. Wiimaks leibus wilunud mees, kes asjakohast nõu andis, ja wana serjant hakkas kutsikat sõrme otjast toitma. Ka teised soldatid pakkusid endid wabatahtlikult ammeks, kuid serjant ei lastnud neid esiotja ligigi.

Kutsika ristimine oli tähtjaks küsimuseks, ja jeda arutati kaua ja elawalt. Ettepanekuid ei tehtud mitte wähe. Wiimaks teatas Paskal niijuguse häälega, mis wasturääkimist enant ei jalli, et koera nimeks „Milord“ jaab. Selles asjas ilmutas ta juurt erapooletust, sest et selle nime Shan Raklu (Jean Raclou) ette pani, kes ise endine kellner Pariisist oli, keda Paskal, kui maamees, muudu juurt ei jallinud.

Kutsikas jai terwe roo pailapjeks ja igaiüks armastas temaga wallatust teha. Wanale serjandile oli ta aga päris filmateraks, tundidekaupa wõis wanamees temaga hullata ja oli teiste soldatite wastu sagedaste üegi armulade.

Üleüldijel armastusel ja hoolokandmijel kaswas Milord juureks ilusaks koeraks. Tihe karw, teraw tark nina, jätendawad filmad — eht puhast werd loom.

Ugas jõda. Milord läks muidugi ühes ** polguga jõjamäljale.

Kahele korral aitas tark koer seal oma haistmijega mehji hädast.

Kord õhtul jaadeti see rood, kes Milordi üles kaswanud, jakslaste poolt arwatawaste enne lahtumist maha põletatud küla juurde hurrama. Soldatid, kes kuni esimeste majade waremeteri hiilanud, tulid teatega tagasi, et jakslastest mingit jälge näha pole; külas ei olemat inimesehingegi näha. Komander hakkas rooga küla poole marsijama. Kuid jiu astus Paskal tema juurde ja teatas, et külas ifka wist jakslasti kuskil peitus on.

Oh et miljardär ma oleks!

Jah, kui miljardär ma oleks,
siis kõik mõisamaad
ostaksin ma kobe ära,
aitaks isamaad —
oh et miljardär ma oleks!

Ostaksin ja lajeks mööda
kütid taludeks,
kingiks kõik need talud teile,
wennad, omadeks —
oh et miljardär ma oleks!

Et wõiks o m a põllul teie
teha o m a tööd,
et wõiks kordki näha teie
rahulikku ööd —
oh et miljardär ma oleks!

Uga et ma waene olen,
soow mul soowiks jäeb,
ja mu siida, waene, kurwaks,
ülikurwaks läeb —
oh et miljardär ma oleks!

R. Põld.

„Kudas ja seda arvad?“ küsis komander imestades.

Kuid jättis siiski roo seisma. Ta teadis juba, et wanamees ilmaški tühja ei räägi.

Pastal kohmetas pisut, näris wuru ja wastas: „Milord urisib: tähendab, kuskil on sakslased . . .“

Ja näitas koera peale, kes karwad turris ja hambad irewil urisib.

„Lubage mind ühes koeraga külasse minna . . .“ lõpetas ta paluwa häälega, mis temal muidu küll wiisits ei olnud.

Dhwitser mõtles ja ütles:

„Jea küll. Mine. Meie ootame.“

Pastal kutsus Milordi, kinnitas tal kети kaelarähma külge ja hüljas siis suurt ringi tehes küla poole.

Pooletunni pärast tuli ta laialdase aruandega tagasi. Suruuaial waltawat umbes bataljon sakslasi ja kiritutornis olewat kuulipilduja.

Dhwitser wiis roo terwelt tagasi. Tema ülesanne — maatuulamine, oli täidetud. Kuid kui mitte Milordi haistmine, rood oleks kadunud olnud.

Teine lord oli tark ja truu koer suureks abiks ühes efinestest lahingutest Marne ääres.

Polk käis kaks korda tikuditluses, sakslaste pöörasid tormijooksu tagasi küües. Dhwits lõppesid kottupõrtamised. Wastased jäid endistele seisukohtadele. Lahing jäi selle pärast poleli, et mõlemad pooled terve päewa läbi wältnud üleiniimlittubest jõupingutustest kangeste wäsinud olid.

Küntalijele wäljale Saksa ja Prantjuse kaitsekraawide wahel jäi kümnetekaua haawatuid ja sadandeid surmuid.

Dõ kättejämbusel tekkis sõjariistade rahu sõnalauumata. Sanitarid läksid haawatuid korjama. Juhtijateks olid neil aimuüksi haawatute ägamiised pimedal, suurtüki kuulidest ülesküntud surmawäljal.

Tunni kolme pärast waitisid õigamiised. Kõik haawatud olid ära korjatud.

„Kas kõik! Ei, mitte kõik.“

Serjant Pastal näituseks, kelle ofakonnast wiis meest puudusid, seisib weel haawafidumise paigal ja kumardas iga pimedusest wälja tulewa tanderama kohta.

„Kolm oma meest leidis ta. Ühte kadunud ei ootanduki ta. Noort ilusat soldatit, keda ta üllahleste wastu wõtnud, kui jee wäeteenistusesse astudes tema ofakonda oli määratud. Shorjsh (George) oli temaga ühest külast; ta tundis neid kõite seal — kodumaal. Ja wana Pastal ajas temaga

Keiser Willem oma staabiga.

kafarmus ja laagritule ääres tundidekaupa tafakefi juttu. Shorjshi ei otsinud ta haawatute seast, sest et näinud oli, kudas shrapnelli laengu põhi tal röömsja peakefe oli purustanud.

Kuid wanamees ei lahtunud haawafidumise kohalt, sest et üht haawatut ei toodud, kellest kindlaste teadis, et jee surmatud ei ole: nimelt parislasi Shan Raklut. Serjandi filma all oli „parislane“ Saksa ohwitseri tikuga läbi pistnud; langedes jõudis jee tema peale kolm pauku rewolwriif anda. Kuulid puurifid üksteise järele „parislase“ olast läbi ja jee langes otseti sakslase peale. Serjant nägi seda kõik teist filma kaudu tikuditluse puhul. Kuid tema wilunud film ei wõinud ekkida. „Parislane“ ei olnud surmani haawatud. Kuulid jattusid olasse, tingimata.

Seal tuli wiimane tanderama. Ja ka selle peal ei olnud „parislasi“.

Sis wiisitas wanamees Milordi ja läks lastekraawidesse, sinna, kus tema ofakond oli. Seal küsis ta soldatitelt, kas ei jaaks mõnda „parislase“ riidetükki. Minuti pärast anti temale wana roheline siidi kaelarätk, arwatawaste pruubi kingitus „parislasele“.

Pastal andis Milordile kaelarätkit muujutada ja läks temaga piltajele pimedale lahinguwäljale. Milord läks seda teed mõõda, kust ofakond täna päewa ajal, püssa ees hoides ja kduchüüetega „Elagu Prantjusemaa“, sakslaste kaitjekraawide peale tormi oli jooksnud.

Warsti tuli wanamehel ägedalt edasi kippuwal koeral kaelarähmast kinni wõtta. Milord wiis ta otsekohe Saksa lastekraawide juurde. Wanamees heitis maha ja roomas. Tema arwamise järele pidi jee koht, kus „parislane“ langes, nüüd juba üsna lähedal olema.

„Wer da?“ — „Res seal?“ külas korraga Saksa tunni-mehe kärisew hüüe.

Pastal lastis enese üsna wastu maad ja jäi liikumata lamama. Milord lamas tema kõrwal, tihedalt tema wastu liitjades. Tark koer jäi otsekui aru, et kõigewähem liigutus neid ära anda ja wana serjandi hukka jaata wõid.

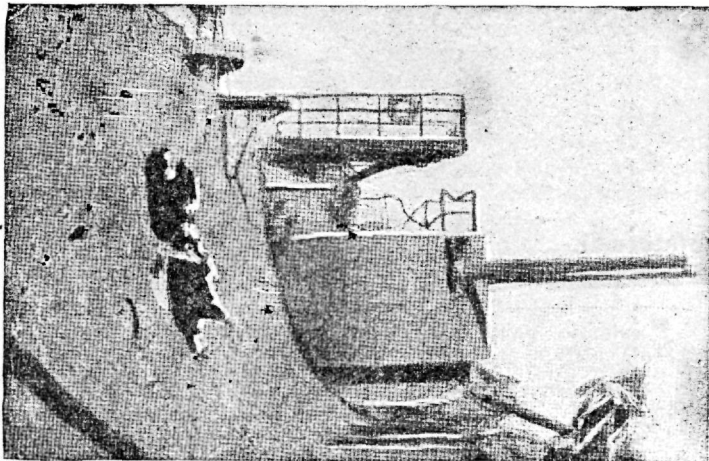
Tafakefi roomasid tagasi. Pastal mõtles, andis koerale weel lord kaelarätkit muujutada ja lasi rihma lahti.

Milord lakkus tal palet ja jooksis tafakefi minema.

Minuti kümne pärast, mis wanamehele igawikkuse pikkused paistid olewat, tõusis tema kõrwal pimeduses liikumine ja kae wastu puutus koera külm nina. Milord wõttis temal hammastega waruast kinni ja tõmbas pahemale poole.

Pastal sai sellest tummast sõnumist aru ja roomas tema järele. Kuu tuli tal roomata kuni wiimaks ühe kraawi wõid wao juurde jõudsid, kust serjant „parislase“ tuima kuid sooja keha leidis.

Ta waatas ringi. Oli liitaks pime, et aru jaada, kas sakslased ligidal on. Parata polnud midagi. Pastal upitas „parislase“ olale ja hakkas raskete sammudega prantslaste lastekraawide poole minema. Pooletunni pärast lamas

Üks Saksa kuuliantudest Inglise soomuslaewa keres, peale Saksa laewa hukkamist.

„partilane“ juba haawaibumise kohal laua peal, ja arst lootas tal ära killest tardinud verb lahti.

Mõned päevad läksid mööda. Baskali vialond oli homnikul jällegi tikudilises käinud ja jällegi lövetas õõpimeetris lahinguhetilemiie film-silma vastu, rind-rinna vastu. Kuid sel korral ei toonud õõ soovituid raha ega puhtusi. Õht üür-gas suurüüfid ihra-nessid, walju mürt-juga lõhkesid granaadid.

Wana Baskal istus puu taha maha ja latus piipu põlema tõmmata. See oli õõseti tõwaste teelatud, et tuletiku tõmbamine waenlasele märtu ei annaks, kus wästa-fad on. Kuid wanamehel oli selle meeletu-hullu päewa järele nii tange suitu himu, et ta enam ennast pida-da ei suutnud ja, wõid olla esimest lorda eluajal, ille-muse korwibuse wästa tegi. Niis-keks käinud tikud ei hakanud põlema. Krasuubes ja kül-ma ja niiskuse pärafi eumast tõõsi tõmmates pöõbras serjant oma roo poole, meisa aarde rutuga kaewatud lastekraawi tagasi. Wiford loutis tema järel, ta tema oli ileni märg ja niis-ama wäsinud nagu alati oli ta tema oma meeste seltsis tormijooksi waenlase peale oja wõtmud, ja wõhken kui üks sasklane oli tema terawaid hambaid runda jaanud.

Wawalt oli serjant lastekraawini jäänud, kui õhus äktselt undama, hulgama haldas, mingi asi mürtjatas, wiskitas — ja lõit kabus, lõit lõppes.

Kesklastekraawi juures sügaw trehtlikujuline aul, umberringi aga lamajid mitu jurnuteha õõguwates rüetes. Rende seas wana Baskal, pahemas käes alles weel oma esimeste ja wiimase ületõhtu tunnistusi: piipu ja tikutoosi, hoides.

Pihut maad eemal lamas Wiford, unapidi mulla sees. Kuid teda oli plahwatus amul nimastanud. Mõne aja pärast hakkas ta ägama, siis liigutama ja tõusis püsti. Ja weel minuti pärast kostis plahwatuse kohal sõdant-lõhestaw hulgunine, wahetpidamata, otsejui oles — jün keegi maa-

ilma algusest kuni lõpuni muutnud ja kureja saatusile äle kurnud homnikul löõdi sasklased kangele tagasi. Wõma ajal tulid prantslased hurnuid matma.

Baskal ja tema seltsimehed maeti ühisesse hauda ja risti alla pandi niiste mulla peale nende mürtid.

Peale jeda turba talitust jilatas roo komander Wifordi ja ütles:

„Koh, lähme, jeltfinees!“

Kuid täieste minime jarnaje kur-wa wilguga waatas koer tema otja, wings tasatefi ja heitis hana peale.

Rõnda ei jaa-dndti teda kaaja wiia.

Ära minnes jätsid soldatid Wifordiga nagu lõb-raga, nagu wen-naga jumalaga.

Koer liputas ndrgalt jabaga, kuid ei liikunud paigast.

Ta waatas äraminejatele jä-rele, kuni need fil-miist kadusid.

Eiis tõõstis oma terawa targa pea pimedats lõõroa taewa poole ja hul-gus kaeblikult.

Järgmisel päewal tulid Baskali osakonnast kaks soldatit roo koman-deri lubaga ühhe hana juurde, et Wifordi ära tuua.

Koer tundis nad ära, liputas ndrgalt jaba ja hangatas taja.

Soldatid kin-nitajid pärafi, et Wiford päris tõe-ste nutud nagu inimene.

Kuid tudas nad teda ka ei waitanud ja meeli-tanud, koer ei lah-kunud kalnukünka pealt, mis tema wana lõõra wajas. Wägijie ei waatimud keegi teda wõdama ha-lata.

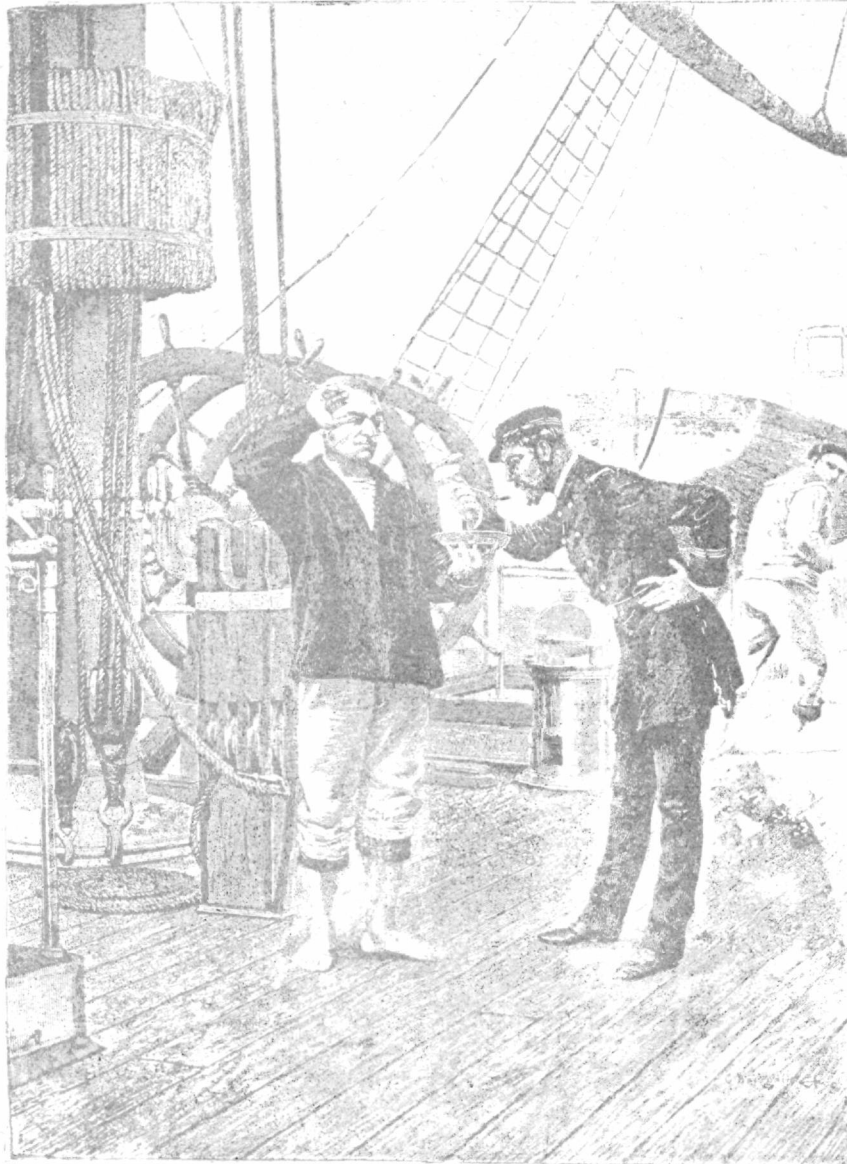
Soldatid panid siis tema kõrga mitu täffi-leiba ja madala plefndu sees wett.

Wiss päewa laugas ta hana peal ilma ei joonud wõi jõõnud oles.

Ja suri.

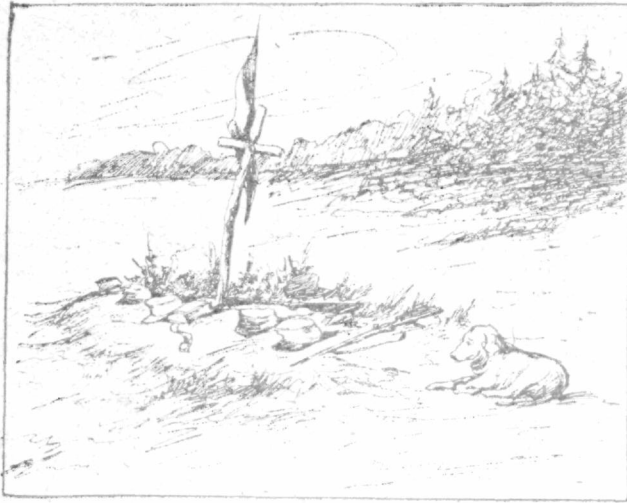
Truu hauani.

„* polgu õhriõõferid, kes asialoõst lõhe teisel päerwal kuulda jaid, palusid üht staadiõhriõõjeri, kellel päerwapildi

Prantsuse sõjalaewal.
Madruste toidu maitsemine.

apparat kaasa oli, hana juurde idita ja loera üles võtta. Sõda loob kangelasi. Ka waene Wilford on selle au-
nime ja lahke mälestuse ära teeninud.

Truu surmani.

(Joonistus päevapildi järel).

Wõitlus nägemata waenlasega.

Mispärast wältasid wõitlused Marne ja Eni jões nii laua? Ainuigi juba oli Prantsuse ja Inglise wäeosade wägrew wastuldõmine sakslaste edastungimise hoo ja meele-
olu murdnud ja neid taganema sundinud. Kuid nende taganemine wenis ilhest nädalast teise; liidulaste jõupingutustest hoolimata püksid nad oma seisukohtadel.

Selle wiisa wastupaneku, kuuase ja raske wõitluse seletuse on nüüd Prantsuse sõjawäe ametnikud andnud. Peatatus-
tuseks, millest Prantsuse ja Inglise wäeosadel selles testwas wõitluses jagu tuli saada, ei olnud mitte, nagu selgub, Saksa jalawäe siitus, waid nende hästi osawaste ja asja-
kohaselt kaewatud jooksu kraawid.

Silmitses Saksa lastekraawi põigiti läbilõiget. Soldat on seal fees peaaegu termelt waenlase tule eest kaitstud. Kaelast saadil on ta maa all. Schrapnelli tule eest warjab teda paks mullakiht ja laudadest katus.

Haawata võib ainult tema lastekraawist wälja ulatamat pead. Kuid kes suudab ifegi lühitse maa pealt neid kitsaid pilusi maapinna lähedal sihtimiseks tarwis minewa selgusega näha. Riisugused lastekraawid on sagedaste mitme wersta pikkused ja põhja on neil weel kraawite kaewatud, mille kaudu wihmawesi ära woolab (B).

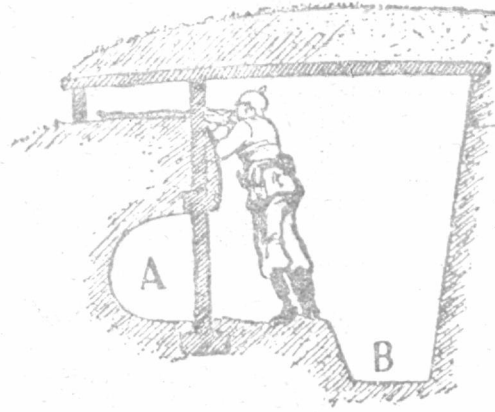
On ka jeda ette nähtud, et soldatid kauemaks ajaks lastekraawi jääwad ja neil seal magada tuleb. Selleks on kraawi põhja weel iseäralised lohud kaewatud, kus soldatid endid magades wälja firulada wõiwad ja sealjuures peaaegu täieste hädaohuta on.

Et wastase poolt pikuti kraawi antaw tuli meesteridajä maha ei niidaks, selleks on iga nelja silla tagant mullawallid seisma jäetud. Nende mullawallide tagant on siiski kitsad läbitäigud läbi kaewatud, et ühendus soldatite wahel täieste katkestatud ei oleks. Sel kombel tulewaw Saksa

lastekraawid oma ehituse poolest meie aja loemu meelde; niihästi siit kui sealt leiame wee- ja kuulitublad wäheselmas.

Nii siis esinewad Saksa lastekraawid tublide maaalusie tiindlustena.

Enefesti arusaadaw on nüüd, kui raske liidulastel on waenlast sel kombel valmistatud seisukohtadest wälja pekata. Teatud maa pealt on waenlane täieste nägemata.

Suurtilkide ja piisutule sihtis oli liidulastel paha-
tihti lihtne, ossekui mutimulla hunkutega kaetud wält. Ja tdeste, sakslasi tuli esmalt nagu mittisi aukudest wälja ajada, siis nendega film-filma wastu wõidelda ja minema kihutada.

Selle tagajärjel on meie aja wõitlus oma endise ise-
loomu täielikult kaotanud — wõitlust lageda taewa all, nagu ennewanaste, tuleb wõrdlemisi harwa ette. Praeguse aja kallalstungimine kannab enam jahti laadi ettewaatliku ja lardetawa metslooma peale. Metsloom on nägemata, kuid häda sellele, kes ettewaatlik ei ole. Surm ahwardab igast-
poolt; ta võib igast waewalt märgatawast maakiühmüst, sakslaste lastekraawi harjalt, tappa kuulina kae'a lennata.

Kuid see, mis sõja algusel uudisiks oli ja mille poolest sakslased järelitult ees olid, on nüüd juba ilmselgest tarwi-
tusele wõetud. Liidulased õppisid „sakslasi wälja suitsetama“ ja endid niisama ka maa alla tuhnima, nagu nemadki.

Niisama on liidulased ka teistest Saksa sõjakunstist uudistek jagu saanud — nimelt suurtilkiväe tarwitamises.

Sakslased kaitsewad oma batareisi samasuguste laske-
kraawidega, seawad nende ette traataiad takistusteks, wälja-
suurtilkide wahela aga kuulipildujad, millest alles siis tuld hakatakse andma, kui wastase jalawägi tormijooksul juba üsna lähedale on jõudnud. Kergele batareide taga asub neil raske suurtilkivägi, et taganemist hõlbustada. Ja tdeste, selle tõttu, et rasked suurtilkid kaugele lajewad, on sakslastel nende kuuliderahe abil wõimalik oma taganewat kergeid suur-
tilkiväge waenlase ligipääsemise eest kaitsta.

Ja ka need uudised on liidulastel juba tuntud, ning sakslase wõidulootus ei ole enam kangeltsi nii kindel.

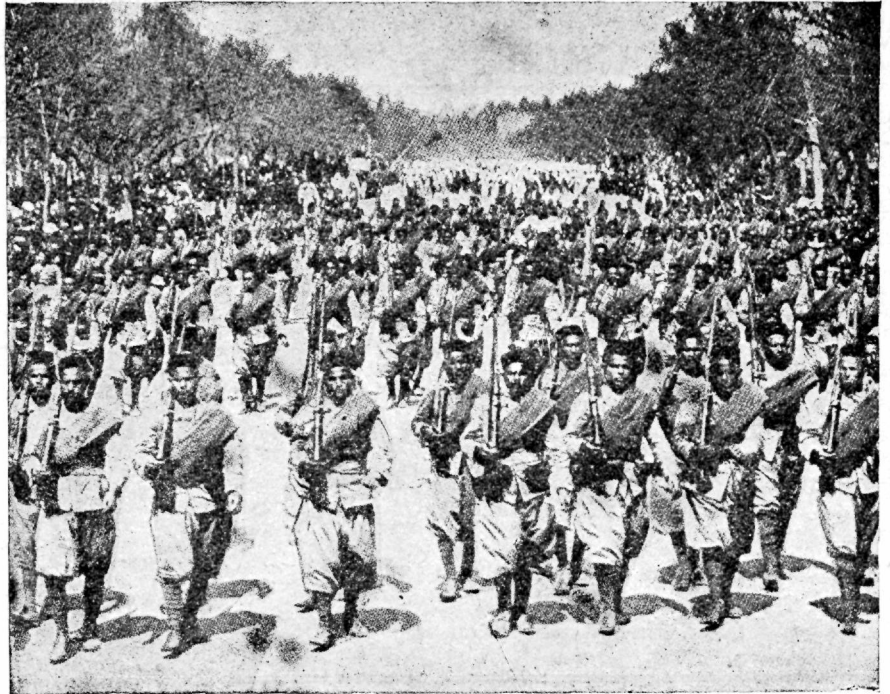
Elaw jõud, liidulaste wapper meeleolu, ennastalgaw ifamaa-armastus olid waenlase sõjalawalustest wägewamad ja panid tema edastungimise seisma. Sakslased valmistasid tawa sõja wastu, kuid lühitse sõja wastu, sest et kergelt wõitu saada lootsid. Selles seisab nende nõrk külg ja meie jõud ja tugew-külg.

Saadud tarkus.

Nüüd ma alles aru saan,
miks meil iga Mats ja Jaan,
kel ju Saksa keel kui sau
ja kes saada tahtis au,
ikka ruttas üle roja
sinna, kus on Saksa maja,
filmaringi laiendama,
oma teadust täiendama . . .

Seft kes Saksa sadamas
iaal pisut nuusutas,
see nüüd teisi togib siin,
nii et näha otse piin.
Igas asjas norib tüli,
kõrkus, kius on tema küli;
tarkus, mis ta saanud Saksa,
peituneb tal ainult waksas.

Ühe, kahe päewaga
muud ei wõi ju õppida,
kui misugune on ilm
ja mis siin-seal näeb film:
mõne reisimehe plära,
kõrtsitralli, raudteekära,
mille eest pead maksma markus —
ja see on siis kõik see — tarkus!
Dhaka Dtt.

Europa sõjawäljale toodud ja oma metšikute tormijooksudega sakslastele toledat hirmu nähta ajawad tõmmunäolised Prantsuse soldatid Afrikast.

Cesti sõjamees Moskwa haigemajas.

Jaan Liiwakiwi, Wiljandist.

Oli suurükiwäelaseks 17. augustil Kasimirovi all austria laste vastu lahingus, jäi suurüki alla ja sai jalast raskete haawata. Nüüd juba paranemisel ja läheb tulewal nädalal jälle sõjawäljale.

Wanfuwal troonil.

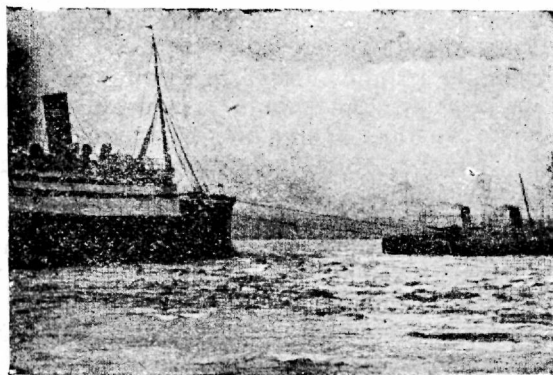
Woldemar Urbani roman wabastamise sõjast.

(Järg).

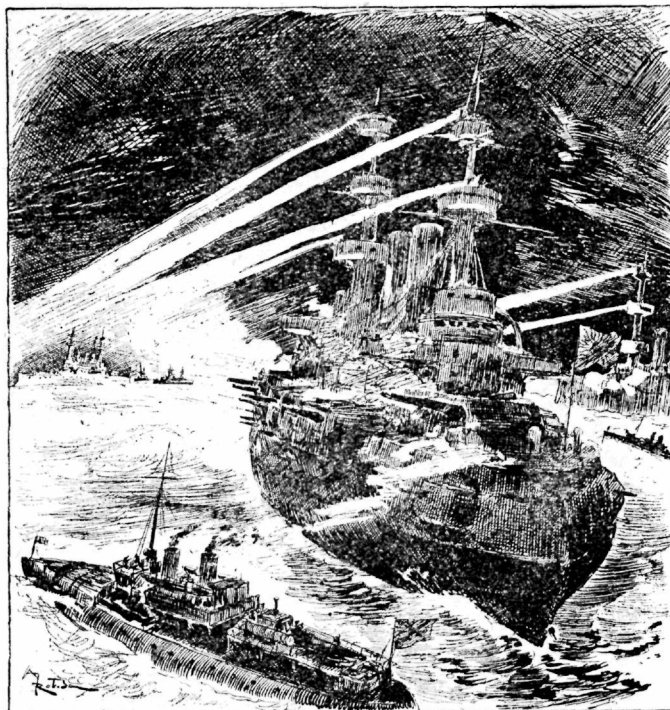
Ka siin on waja wägiwalla walitseja wõimu sõjariistadega murda, ja kõigepealt peame oma mõttewennad wangihoonetest wabastama, kus neid wiimase wõimaluseni piinatakse. Piinamised, maalt wälja saatmised ja pea maha raiumised, mis siin igapäew ette tulewad, peawad meile õpetuseks olema, et meie maa käekäigu eest hoolitsemine enam praegustesfe kätse ei tohi jääda, waid et me isamaa wabastamiseks warandust ja werd ohwerdama peame. Mina katsun koosolejaid ülesse oma ettepanekuid awaldama, kudas Neapolis sõjariistus mäsju korraldada tuleks!"

Nähtawaste oli suurem osa koosolejatest sellesamas mõttes ja hiiüetest, mis nüüd läbisegamine kostsid, wõis selgeste aru saada, et enamus kõige parema meelega nüüd kobe barrikadidele oleks asunud, et pealinnas enefes walitsusewägede wastu wõitlema hakata.

Seal tõusis San Ferdinando platsilt tulnud mees ülesse, ja oma selge, kõlawa häälega ütles ta: „Kaaskodanikud, asi ei seis mitte selles, et meie kodulinnas weresauna toime panna, nagu teie seda kawatsete, waid et teda selle eest päästa. Kergem on ju isamaalisesse waimustusesse sattuda, kui Sant Elmo kantfi suurtükka, mille all Neapol kui koer oma pere-mehe jalge ees lamab, waikima panna. Kuhu panna kõik see lugemata hull naista ja lapsi, kes Neapolis elutjewad, kui walitsus linna pommitama lasseb hakata? Mis on teil kuuekümnentuhandilisele sõjawäele wastu saata, kelle walitsus kahe päewaga siia kokku wõib koguda. Arwate, et peotäis halwaste sõjariistus ja korraldamata mäsajaid sõjawäge lüüa suudawad? Ja kui teie neid löötegi, kui wõimata asi ime läbi wõimalikuks saab, mis arwate, mis saab rahwarikkast linnast wõitluse puhul?"

Inglise miinipaad weab merel kinni püütud Saksa kaubalaewa oma sadamasse.

Jaapani laewastik lähineb Kiao-Tschaole.

(Kirjasaatja joonistus)

„Saagu mis saab, kui ta ainult wabaks saab,“ hiiüdis keegi wabele, ja keegi teine, kes selle läbi nagu hoogu sai, kisedas koosolejate sekka: „See on muustur, ärge usaldage teda.“

„Djadena saab werd uulitsatel mere poole wooma ja teie ei saa — —“ jatkas kõneleja kõwemine edasi.

„Wabadust ehk surm!“ lärmitfes keegi teine ja laua otjast tõusis üks tugew tööliste riides mees ülesse ja ütles umbusklikult oma naabrile: „See mees ei meeldinud mulle juba ammu. Ta on petis wõi koguni Bombicella*) poolt saadetud.“

„Wean kihla, et ta politseikoer on,“ wastas see ja otsekui oleks seda üht märgusõna oodatud, hakati korruga mitmes kohas kisedama: „Näokate maha, näokate maha! Meie ei taha mitte näokatte tagant, waid film filma wastu kõnelda.“

„Kuulake mind rahulikult!“ katsus kõneleja weel lord sõna saada.

Uga temale lärmitfeti nüüd igast küljest wastu: „Näokate maha! Meie tahame näha, kes teie olete! Meie ei falli äraandjaid!“

See oli kriitikalik filmapill, seda kriitikalikum, et nüüd mõned kaetud nägudega meestest tõeste oma näokatted maha wõtsid ja sedasama ka kõnelejalt

*) Kunigale Ferdinand II oli rahwas jellepärast Re Bomba (Kuningat Bomb) nimeks pannud, et ta Messina mäsajaid halastamata pommitada oli lastnud. Tema poega Franz II kutsuti selle tagajärjel ka Bombicella'ks (pommitefets).

Benemaa waenlane — Türgi sõjamineister Enver-pasha, üks noortürklaste pea-äsjatajatest.

ootasid, kes aga sellest hoolimat ei näitanud, nähtawaste seisus tal rohkem kaalu peal. Ta wõis arvata, et teda just siis, kui ta näokatte eest wõtab, tema ameti pärast juba äraandjaks peetakse, sest südamesse näha ei wõinud temale ju keegi, kui ka nägu nähtamal oli.

„Ma nõuan sedasama usaldust, mis igal ajal teie seast on —“ katsus ta edasi kõneleda, aga müra ja ärewus oli liiga suur. Ükski inimene ei kuulnud teda ja mõned koosolejatest tungisid lähemale, et temal näokatet wägise maha rebida.

Kõik seisis temal kaalu peal, ja kuigi tema ja kallale-tippujate wahel ikka weel laud seisus, siis oli see takistuseks ainult lühikeseks ajaks, wõib olla eht paariks filmapilguks, sest äraandmise hirm wõib inimesed wihast pööraseks teha.

Ta nägi lohtudes, kui kerge on ärewuses rahwahulka kõiksugu hädaohtlikkudele, meeletutele tegudele kihutada, aga kui kardetaw neile mõddupidamisest ja targast tagasihoidmisest kõnelda. Tal ei olnud

ju midagi muud mõttes olnud, kui neid inimesi hukatusest ja asjatast werewalamisest ära hoida, ja seda tahtis ta ka nüüd weel, iga hinna eest. Aga sellest oli küllalt olnud tema kahtlaseks tegemiseks, ja tema wastu oli seesugusel kujul wälja astunud, nagu ta aimatagi poleks teadnud.

Ta katsus ikka weel kõnelda. Aga teda karjuti metsifult, wihastelt maha. Teda ei tahtud kuulda. Ei tahtud mingisugusest mõddupidamisest teada. Korraga, kõige wiimases hädas, kostis wäljaspoolt, langialuse laudu, äge naisterahwa kisa. Jahmatades waatasid mehed wastastikku ülsteise otsa. Tekkis filmapilguks waukus, mis wõimalust andis murduwate laudade praginat ja mõkade kõminat kuulda.

„Äraandmine! Äraandmine!“ kriiskas naine wäljas.

Kirjeldamata hirm tabas koosolejaid. Rohkudes wahtisid nad küsiwalt ülsteisele näosse. Keski ei ostanud seda asja enesele seletada.

„Meie oleme äraantud,“ karjus üks nende seast wihastelt, „ja see seal on äraandja.“

Sealjuures näitas ta kõneleja peale. Üks teine kahmas püueoda laua pealt ja lähines kiirelt kõnelejale.

„Surma äraandjatele!“ kiristas ta läbi hammaste ja fargas arwatawa waenlase peale, kes teda ainult suure waewaga eemale hoida sai.

„Aufõna, mul ei ole aimugi sellest, mis seal wäljas juhtunud on!“ hüüdis ta, näokatte all kahwatades. Ta aimas küll, et koosolek äraantud on, aga ühtlasi ütles ta enesele ka, et ta seesugusel puhul kindlamine kadunud on kui kõik teised, kui temal õnneks ei lähe asjale seesugust käänakut anda, mis teda süütana ilmuda laseks.

Kõik see süündis paari minuti jooksul, sõjariistade kllirin tuli lähemale ja lähemale.

„Kustutage küünlad ära!“ käsits üks hääl. Aga kas ei jõudnud segaduses seda keski teha, wõi oli aeg tõeste nii lühike, et käsku täita poleks jõudnud, kui juba keldri ukse peale üks kuningliku kaardiwäe ohwitser ilmus. Tema selja tagant läikisid soldatite püstitatud wilkuwa küünlatule walgusel. Terwe langialune oli neid täis.

„Kuninga nimel!“ hüüdis ohwitser, kes palja mõdgaga siisse astus, „kes ennast paigast liigutab, on surmalaps!“

Soldatid tungisid siisse, ikka paarilaupa, aga ikka rohkem ja rohkem, ja astusid, püstitikka ees hoides, mässajate wastu. Igasugune wastupanemine oleks narrus olnud. Kuid tabatute nägudelt paistis piirita wiha.

Seal astus endine kõneleja liigutamise feelust hoolimata pikkamisi aga kindlalt mässajate ribadest wälja ja wõttis oma näokatte maha.

Üleüldiseks jahmatuseks ilmus selle alt Neapoli prefekti Liberio Romano hästi tuntud nägu nähtawale. Wäga kahwatult, aga wäga rahulitult ja kindlalt ütles ta ohwitserile: „Serra leitnant Caselli, ma annan need mehed teile Bicariasse wiimiseks.“

Austria suurtükivägi seisukohtadel.

Teie wastutate mul selle eest, et nad homme hommikul seal mul käepärast on. Ma ise lähen kohe lüninga juurde, et temale isiklikult aru anda."

Segaselt waatas leitnant Caselli tema otsa. Alles wandeseltslaste seas tekkis lärm ja sõimusõnad, nagu: „kelm, nuuskur, werefoer, iimul" ja teised sarnased, mis prefektile näosse heideti, näitasid temale seda sündmustikku teatud sibilis walgustawat. Sõna-kuulelikult laskis ta mõõga prefekti ees wajuda, kes temast mõõda astus ja rahulikult ning uhkelt wäljakaigu poole pööras.

Uhkelt kõrgel hoitud peaga, nagu poleks ta wihate meeleheite sajatusti sugugi kuulnud, sammus ta soldatiteist mõõda ja kadus kangialuse pimeduses.

6.

Järgmine päew oli pühapäew. Neapol pühitses üht oma rohkearwulistest pühadest. Ürid olid lesta-päewa ajal kinni ja elanikud seisid wäikeste, rapaste kohwimajade ees saltades ringi, lobisefid ja juitsestasid. Uulitsatel liikusid maalilikult kirjud rongikäigud, sinised poverid oma lipukestega, waimulikud walgetes mantlites, wäljawalitud kõigeilusamad lapsed reastiku, ja kõige ees kaugele fajaw ja kõite ligi meelitaw muusikafoor.

Kui ilus, kui kirju, kui lõbus-rõõmulik see kõik wälja nägi! Kui siis suur purpuriist telt, mille all pühapilti pidulikult kanti, lobisewatele ja suitsetawatele saltadele lähnes, siis lõpetasid need wadisdanise, pistisid piibud luuetaskusse ja langesid põwili, et pühapildi mõõdamineku puhul „Ave Maria" palwet lugeda ja pühalt mehelt waitfekt ja wagalt faitset paluda. Oli see mõõdas, siis tõusid need tublid mehed jälle ülesse, tõmbasid alles weel õõguwad piibud taskust ja suitsetasid ja lobisefid edasi. Rõnda oli see alati olnud ja nii oli see ka sel päewal.

Toledo uulitsa hakatuses, mitte kaugele oma isa poest, seisis Asjunta oma wäikeste õdede ja wen-

dadega, ja ootas rongikäiku. See päew oli temale iseäranis pidulik, sest et ta täna esimesi forda oma uue siidirätiku, mille Felice tale waewalt kolme tunni eest ostnud, ümber wõtnud oli. Esiotsa polnud ta tõeste uskunud, et Felice oma töötust täita tahab. Ta oli wiimasel ajal nii unistaja-segane, niiwõrd teiste asjadega tegewuses olnud, et Asjunta lootuse oma uue rätiku peale peaaegu maha juba oli jätnud.

Täna hommikul oli ta aga forraga tulnud ja Asjunta kohe kaasa kutsunud uut rätikut wälja walmi. Rätik maksis kolm scudi, päratu summa Asjuntale, aga Felice oli selle sõnalauumata wälja maksnud, jah, isegi ilma et omale iseäralist tänu oleks nõudnud, mida andmast neiu tõeste mitte tõrkunud poleks. Aga nii üsna ilma palumata selle eest kaela langeda? Ta oleks seda hea meelega teinud, ja tal oli meel-pisut tufane, et Felice seda nõudnud polnud. Aga Felicel näis suur rutt taga olewat ja oli ülepea nii äritud ja isefugune, et Asjunta, ehk küll inestantult, ta minema oli lastnud, ilma et midagi pikemalt pärinud oleks. Lootuses, et ta juba lähematel päewadel jälle lahkem ja tähepanelikum on, oli ta nooremehega jumalaga jätnud ja ta, uue rätiku üle rõõmu tundes, peaaegu ära juba unustanud.

Nüüd seisis ta Toledo ääres, ootas rongikäiku ja silmitses päikesepaistel oma uut rätikut. Kui toredaste need punased ja sinised roosid ja kannikesed kollase põhja pealt wälja paistsid. Neiu arwas, et see kõigile inimestele filma pidi tortama, ja imestas, et lugu nõnda ei olnud.

Linna oli juba sõnum wandeseltslaste kinniwõtmisest õõjel laiaks lagunenud.

„Vicarias istuwad jälle kolmkümmend kolm meest rohtem," ütles üks naaber Asjunta isale.

„Need kõmmutakse niisama maha nagu teised minewal tuul," ütles wana Genuaro wihafekt. „Meid tahetakse hirmu tundma õpetada." (Järgneb.)

Säda.

Külapreestri jutustus.

Sa Peter — ei ole veel kuigi wana. Waewalt on ta neljakümne wiie aastane. Aga tema pea on hall, ja ta kõhnad sõrmed, mis ühte paberossi teise järele keerata mõistawad, wärisewad wärisewad...

Meie istujime kolmekesi raudteewagunis. Sa Peter, mina ja lühike, wäikne herra, kes wäljamaa mantli sisse määsitud.

Sa Peter sõidab Petrogradi, et seal nõu pidada, mis nende kogu dustega teha, mis juba kats tõrda Austra poolt ära tallatud. Esimene tõrd, kui austria lased Solmi tulid, teime tõrd kui nad Solmiist tagasi läksid, see on: meie wägede eest põgenesid.

„Kohad on meil üfistud... Ma olen juba ammu aega seal... Nee olen Tuula tubermanguft. Sa elab veel praegu, peab preestri ametit Epifani kreisis. Oli kaunis hea elada. Koht on rikas. Maa tore. Ja mets tammine. Nõige rikkam küla. Näagitakse, kuid poolakad ja poolakad... Aga meie saime siiski läbi... Katoliku preester oli meil külas wana, haiglane, aga siiski hea inimene, ja meie wahel ei olnud mingisuguseid õdrumisi... Muudugi olid üfistud juhtumised... Aga enam koguduse pimeduse pärast. Meil on veel praeguperekonnad, kes ifegi ei tea, kuhu nad parema meelega lähevad, kas meie või katoliku kirikusse... Ei ole veel wahet... Kõik on endine... Ühendatud kirik... Koh, ka meil oli enne pahem... Wanakesed räägivad nii mõndagi. Aga, siiski, praegu ei ole midagi... Kaunis iluaste elajime meie... Aga tuli joda. Ajalehta

meie ei saanud. Saadetakse Petrogradist kats lehte, aga kes neid luges.

— Misjuguheid lehta saadetakse? — küsijin ma.

Sa Peter waatas kahtlaselt minu otja ja liigutas suud.

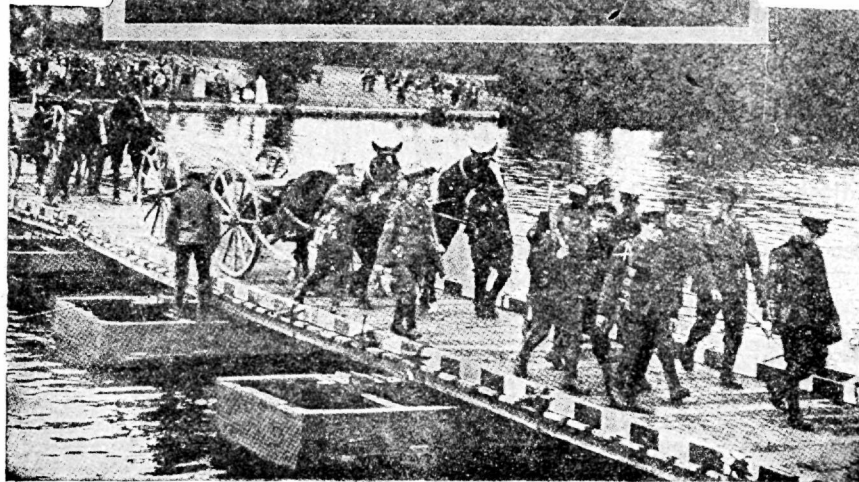
— Meie ei loeta... wastas ta lühidalt. — Aga, nüpea kui jõda hakkas, nõuti ka meil ajalehta. Neenefti mõista, uudishimu. Ja meie koht on ju piiriäärne. Juba annu harutasime meie, et kui Austraiga jõda tuleb, siis meilt mõdda ei pääse.

Sa Peter pühtis üle otjaeije, ja taskust duna wälja wõttes, hakkas ta seda taskunoaga koorima. Kooris, siis hakkas wäiteid tükka küsjeft lõitama ja juhu pistma. Negamöödda oma duna süües, jutustas ta edasi.

Tellijime omale lehe, mina, diakon ja koolidpetaja. Rõudis ifka hiljatsjäämisega pärale. Meie, ifegi wiis päewa tuli Piiterist. Koh, näha on, et jõda. Algus mobilisatsioon, lahkusid soldatid. Muudugi, nagu ifka, räägiti enam. Tuleb piiri poolt kuulujutt, et austerlased meie poole jõjawäe saadawad. Nägiti, sõidawad sõjel kui päewal. Ja korjatakse neid ilmatu palju. Hommikul astun wälja, et käja pesta, näen, tulewad meie katoliku preester ja naabri küla oma, ja räägivad mida gi kõwaste. Näod erutatud. Ja kätega wehivad. Ma arwan, ega see midagi head tähenda.

Meie haiglane preester, kes nädalate wiisi woodis pikutab, ainult palweteks üles tõustes. Ma hüüan: „Mis, ifakeled, uudist on?“ Wastawad: „Sõda!“ Waadake, ufute, ma arwajin ennemalt, et kui jõda algab, mis siis meitega saab. Aga siis ei ehmatanudki. Lõksin ainult järele kuulama. Seijame ja jutustame. Rahwasõgub imber. Wiimaks tuleb wälja, et tõdeste jõda lahti on.

Aga meie rahustajime neid. Nüüd hakkasid kõik warandust peitma. Kes puuwilja aias, kes mujal, kes metjas, kes majas, kes maas. Keegi peitis metja puu alla, tegi puule märgi peale. Aga pärast — ehmatuseft, wõib olla — unustas ära ja ei

Saksa sõjawägi.

1) Suurtüki wägi. 2) Sõjawälja telefon. 3) Ujuw fild pontoni wäeosa poolt lühikse ajaga üle jõe ehitatud.

Kõik olid imestanud. Naised nutjivad. Aga meie rahustajime neid. Nüüd hakkasid kõik warandust peitma. Kes puuwilja aias, kes mujal, kes metjas, kes majas, kes maas. Keegi peitis metja puu alla, tegi puule märgi peale. Aga pärast — ehmatuseft, wõib olla — unustas ära ja ei

mõista üles leida. Sammutab terve päev metsa mööda, otsib puud, kuid ei leia. Wõib olla, et praegugi otsib. Walge...

Uknast waatab päike sisse, tume, sügijene päike. Klaasi mööda jooksid läbipaistvate teekestena wihmatilgad...

— Läks nii nädal mööda. Ja meie elame, wõiks peaaegu öelda, ilma et hingaksime. Tuliid hirmjad kuulujutud. Et tapetakse ja lappi piinatakse. Meie wõtame igapäew, kuid lõik jääb waikeks. Meie wõtame ärewalt. Kaks päewa ei lähe keegi talupoegadeft tööle. Kuid siis hakkasid nad jälle töötama, ja elu sammus wana rada. Aga weel on lõik rahutu. Wiimaks tuli häda. Nagu lumi langes ta pea peale. Ükskõik kudas me teda wõtame, ta wastu walmistatime. Aga ifkagi tuli ta wotamatalt. Ma magan. Wõib umbes kell kaks öösel olla. Äkki kuulen: keegi koputab aknalaukide taga. Ma kargan üles, tahan kuube selga tõmmata, kuid ei wõi, käed wärisevad. Mõtlen: „oi, waenlane tuli.“ Kuid kuulen, akna taga hüüab tut-taw hää! meie keeli: „Jä Peter, tõuse üles.“ Ma arwan akna, waatan, meie piirwachtide alamohwitser. Tuttaw.

— Mis? — küsin. Ja kuulen ije, kudas minu hää! wäriseb.

— Tõuse üles! Ma jooksin siia Jewsejewi tapjõid ära. Meie lahkime nende peale.

— Tuleb?

— Tuleb. Wägi.

Ma waatasin wälja, lahkisin ta sisse. Ta ütles: — Anna, Jumala pärast, natuke wett. Silmapilt lähen edasi. Tarwis on minul nende eest ära minna. Tapawad. Laewad meie soldatid lõik maha.

See on täies mündris. Püüsiiga. Tolmune ja mudane. Habemes lehed. Jutustab, et metsast austrialaste peale lahkisid. Natjutas nende eelwäe salt. Umbes kakskümmeend meest. Austrialased ehmatasid algul, kuid pärast said aru ja hakkasid neid otsima. Leidsid Jewsejewi, ja lahkisid ta jeehmas maha.

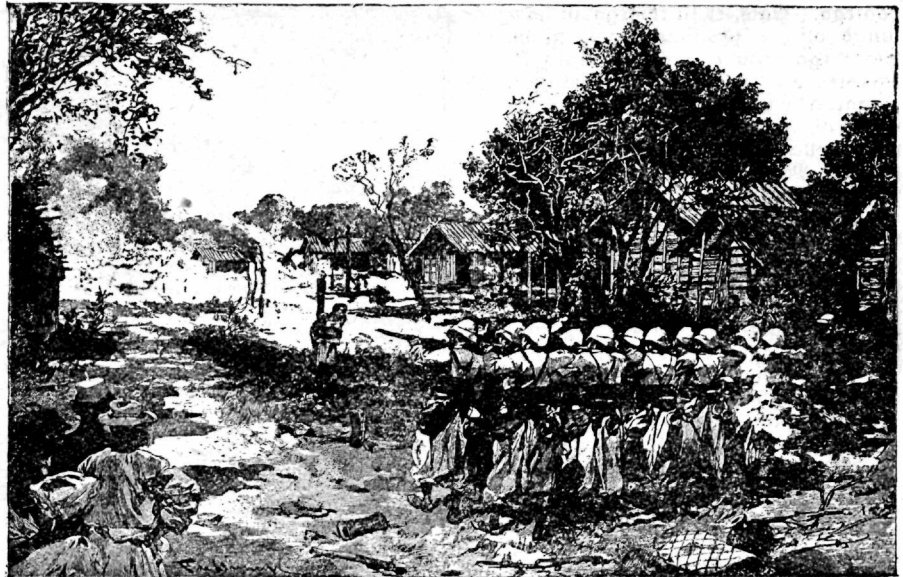
— Mina, ijaene, lähen kohe minema. Dnnelikku elu! — ütles ja hakkab minema.

— Aga kudas meiega on? — küsin ma.

— Seda ma ei tea. Peitke endid ära. — Ja kaob. Ma seisin kaua maja ees, trepi peal. Wäriken, wäriken külmale käes. Aga õõ on jõe. Walge. Kuu paistis. Kuid äkki näen, et ma ju waewalt riides olen... Ja arwan, et austrialased tulewad.

Jooksin külasse, kiriku juurde. Maja on minul kirikust üsna kaugel, umbes neljanda samm. Nii pahaste ehitatud. Aga kiriku juures on wana maja. Selles elab diakon. Ma tahisin teda üles äratada. Aga pooletee pealt tulid tagasi. Tahtsin ennast riidesse panna. Seisan oma magamisetoas ja panen riidesse. Äkki kuulen häälefid. Kuulen müdinat. Ma tundsin: nemad! ja käed langesid alla. Seisan, tahan weel midagi teha, kuid sõrmed ei kuuile sõna.

Kuid äkki koputatakse. — Aga mina ei ole üft kinni pannud. Koputawad ja astuwad sisse. Kolm — sammudeft jaan aru. Hüüawad: — Kus on preester? — Näa-giwad Wene keelt. Ma seisan ja ei suuda liigutada. Tulewad siia. Kudas ma nendele wastu astusin, ei tea. Waatan, õige, kolm: kaks soldatit ja ohwitser. Üks soldat mõistab Wene keelt: wencilane, galitsialane. Ohwitser hakkab mind üle kuulama, ja soldat tõlkima. Esmine küsis: Kus on sõjawägi? — Aga mina ei tea. — Ta kirjendas minu peale. Kuid mina wästan, et ei tea. Ja ma ei teadnud midagi. Kuulsin, et kakskümmeend wersta meist eemal omad on, kuid mis ma nendele ütlen. Jeeeneski

Inglased lasewad Afrikas sõjawälja lohtu poolt furma mõistetud Saksa salakuulaja maha.

mõista, ei ütles. Pärast küsis, kas kajakaid on. Kirjendas jälle. Pärast ütles, et tunni aja pärast olgu moon käes. Ja nii mitmesugust nõudsid, et ma enam midagi ei mäleta. — Sina, ütles, pead wastutama.

Ma ei tea, mis wastata, mis teha. Kuid ta ütles: — mine! Ja wiidi mind küla walitsusesse. Seal istub juba katoliku preester, waenekene, waewalt hingab ta weel. Ja weel rikas juut — metsakaupmees. Lemal on kumme wersta eemal suur metsajaagimise wabrik. Ta ütles: — Tere; teate, mispärast meid siia toodi? — Ei tea, wästan. — Pandiks. — Jie ütles seda rahulikult, kuid habe wäriseb.

— Mis teha? — küsin.

— Ei mina tea targemat midagi. Jstume.

Katoliku preester ohtas. Ta jüda on haige. Ma palun, et talle wett antaks. Kuid wahijõldat — meile pandi wahijõldat juurde — ei saa aru.

Aga ija Klawerius langes pingi peale ja ohtas. Meie ehmatasime ära ja tõstisime ta kõrgemale, kartes, et weri pähe woolab. Kangeste ehmatasime. Noh, Jumal olgu tänatud, läks mööda. Wahijõldat ei tee midagi, ei aita, kuid ei lega ta mitte.

Wiimaks tuli ohwitser ja kirjendas tükk aega. Juut sai aru ja ütles, ta tahtwat raha, tuhat rubla. Ma wästan: — andke, teie olete rikas. — Aga tema wästab: anda wõiks, muidugi, ja annaks ka, kuid kahjuks wiisin lõik raha linna, ja nüüd ei ole nii palju. — Kuid, wiisjada rubla andis. Kolm sada toodi külalt. Ülejäänud jumma panime meie katoliku preestriga, kolku. Selleks wiis meid soldat koju. Minul jäi weel kaksteist rubla järele. Kuid ta nägi seda ja wõttis ära. Ma ei lausunud midagi. Mõtlen, mis seal rääkida. Wiidi mind walitsusesse. Jälle tuli ohwitser. Ja jälle kirjendas ta. Juut ütles, tahab moonu. Aga kust wõtta? Ja jälle kirjendas. Näen, kudas juut kangeste ära lahwtatab, nagu sein. Wärijev ja ütles: ta lasew meid kobe maha, kui moonu ei anna. Jsjand Jumal! kust wõtta! Siis wiidi meid pööningule ja pandi kinni. Terve õõ kuulsiime seina taga kisa ja lärmi. Austrialased olid kuhugilt wiina saanud. Wõib olla, mõisast. Ja mõis on meil rikas, ainult mõisnik ei ela seal, ei elanud ka kunagi, aga siiski on majas lõike saada.

— Wõib olla, olete kuulnud? — Ja ta nimetas kuulsa Poola nime.

— Terve õõ istusime ja wotasime furma. Hommikult tuli purjus ohwitser ja kargas minu kallale, mind habemest raputama hakates. (Jä Peter ütles seda mehile, kindla

häälega. Väis, et ta kõigea ja harjunud oli.) — Jätsime päewa ja õh. Sõda ega juua ei saanud. Katoliku presbiter pidi meelepärase laotama. Läinatud olgu Jumal, wabriku omanikul oli uudei koiatki kaalas; ta pistis jelle tastaese, kui teda koduti wabi. Meie niimajamine katoliku presbiteri huiuti koiatliga. Dommikul noeme: tuli ja hää. Põleb koiatki? Lastaste, kuuleme. Ma hataan palwetama. Arwan, ei wis. Ja jutt palus omu moodi. Arwas ta katoliku presbiter. Wäeb, meie palume: kuu- leh, kudas lastaste. Sai aru. Dõisid illes. Ja uugas palja wõranda peal, leit usgi meile ei antud. Ma tema hattas paluma. Põbi prad nägime midagi pumast. Ja uuis tuugis meie murde. Jõisand Jumal, meie wõleme. Ja luku taga. Meie hattastime flow yma. Ei- tea, mis meiega juudis. Kuid kuuleme, et kõiendatate. Jhate, kus ja pöb? „Sin!“ — wastan. Kwatate us. Ja tulid meie omad salhatid, tuwikejed!

Ma Peter wakis...

♡♡

Mäfs haaremis.

Etigi sõja algus — Wene linnade pommitamine Etigi sõjalawade poolt — tekitas Ašhid-pasha haaremis terwe tormi.

Abdul-Hamidi ajal oli ta illem kammerheerra, noortürlaste sõu kaswamisega aga lahkus ta ametist, on praegu 65 aastat wana ja ei mõtlegi enam riigiteenistuse peale.

Suure tõmuga wälja kuulutatud mobilisatsioon, millest mitmetuugu kirjud miitritehed teatasid, ei õhnud haaremi naistele sugugi meele pärast.

Mirsa-Fatme, Saalat-bei haaremi illemaine, tufus kõigi Stamburhi linnaosa haaremi naisted miitingule koflu.

Ka mõned Europa naisterahwad panid endid Etigi riutesse ja pääsesid sel tõmbel jellele iselaadilisele koosolekule, mis praegu walitsewa sultani ema imeilusas parkis ära peeti.

Naisterahwad olid kõit sõja wastu. Nad seletasid, et sõja ajal alati liiga palju uusi neiusi haaremitesse toodakse ja pashad oma manad naisted toguni ära mustawad, ning aino uutega sdistawad.

„Meie tahame Etigimaale wabadust,“ hiltidid koosolejad.

„Etigimaa olgu ainult Etigi naisterahwastele,“ aitasid riiesid tagant.

Sihute meelesolu walitfes paari päewa pärast igas haaremis ja kõit naisted olid tuliwihased sõja wastu.

Beale lahingut.

Inglise kirjasaatja joonistus.

Kui Ašhid-pasha, kelle haaremis ta kõige noorem naine üle 50 aasta wana on, lord jalutuskäigult koju tuli, tulid wiha ja armuladuduse pärast metfikus käinud naisted leppi- dega tema kallale.

„Sa tahad wärsket tawaari!“ kriiskasid nad. „Meie oleme sulle wanad juba.“

Asjata piikidid Ašhid-pasha oma „kodutanu“ ja „filmaterasi“ waigistada, seletades, et temal niisugust mõtet pähegi pole tulnud.

Uga waele Ašhid-pasha peale sadas sõimu ja hoõpide rahet. Alles suure waewaga läks haaremiwahtidel lorda oma peremest „iluduste“ läest päästa.

„Meie ei taha sõda,“ karjusid nad. „See on lüderkõttude meeste wigur, kes omale uusi Tšbertessi ja Bulgaria naisa hihustawad.“

Ujate idtt on nende sõnades

Bulgaria sõja puhul kadus hulk Bulgaria, Montenegro ja Serbia neiusi ära. Nad kõit sattusid Etigi haaremitesse.

Ašhid-pasha haaremi miitride wahelt lagunes sõjawih- kamine turu peale laiali. Naisted kogusid saltadesse koflu ja sajatasid noortürlasi, kelle hime Europa neiuude järele käib.

Ašhid-pasha on weel praegu haige. Tal on kaks külje- konti ja pahem jalg murtud.

Ta lamab Europa linnaosas Inglise hospidalis ja ootab oma surmatunnikest.

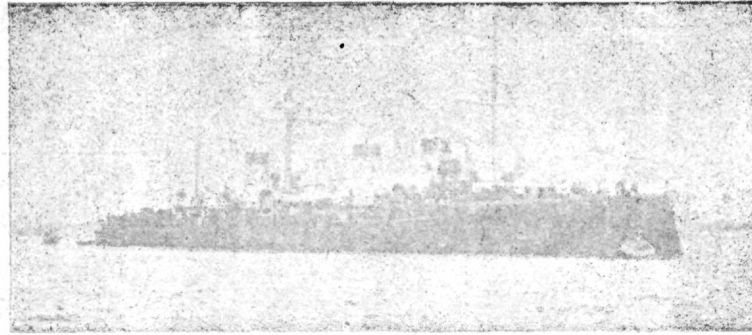
♡♡

Belgia sõjawägi.

Toomas Koots,
15. Siveri kaitsepolgu, haa-
vatud Warsawi all 1. okt.
1914.

Wene soomusristleja „Shemtshug,” Saksa ristleja „Gudeni” poolt
15. oktoobril Penangis äraandlitul tombel põhja lastud.

Rotid Saksa meres.

Inglise ajaleht „Daily-Mail” teatab weidraht juhtumistest.

Tuulevaiksel hommikul koibu ajal nägid inglased Hel-
golandist mitte väga kaugel torraqa hulga müste täp-
pisi meres.

Vähemale sõites leidsid Inglise 2. järgu ristleja
„Victoria” madrused need rotid olewat, kes määratul suurel
hulgal Helgolandist poolt lahtise mere poole ujusid.

Rotid ronisid ankrukoit ja juhtumisi laewa äärest alla-
rippuwaid. Kiiresti mööda illesse.

Sihikese ajaga oli terve laew rottidest ümber piiratud.
Merepind Inglise sõjalaewa ümber wirwendas mitmekümne
silla laiusest aina rottidest.

Inglise ajaleht toob selle loo ära ja tähendab pikkawalt
juurde: „ju need rotid endid wist hukkamisewa Saksa rii-
laewa vealt päästa tahtsid.”

Wäga wõimalik!

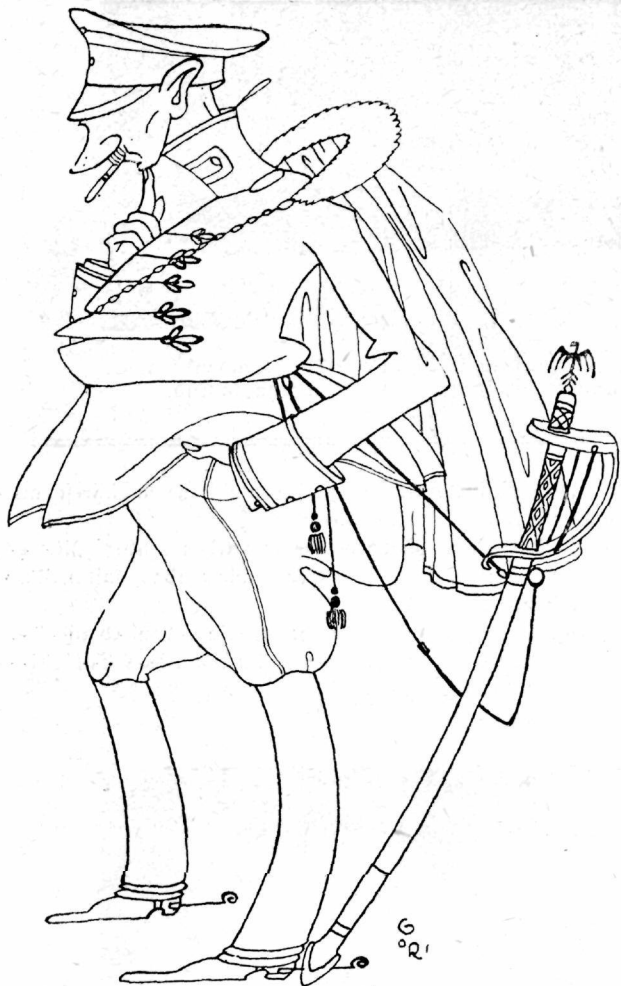

Leutoni rüütlid.

Haawatud sakslased lastawad
sehatagami balastirojad õdehi.
Mataeben.

Lahing on lõppenud. Palastajad ded läiwad lahingu
platši mööda, keriwarad haawatuid, seiwad nende haawad
kuini ja püüawad igapidi nende rasket seiwuforda tergendada.
Walu päraht hirmjaste moonutatud näoga lamab haawa-

tud jatslane ja wigab walmjaste. Ede läheb ta juurde,
wõtab ta wca heitast, mille ja seob werife haawa kuini. Siis
läheb ta abi ottima, et haawatut haigemajasie londa. Kuid
müpea, kui ta selja pöörab, tõmbab jatslane rewoltori ja
laseb talle kuuli selga. Suremilt langeb õde maha. See on
jatslase tänn elupäältjale... Kõlugefud on Saksa rüütlid,
need wahwad sõjamehed!

Viimane mohikanlane.

Saksa kroonprints.

(Pildi on kroonprints ise „Meie Matšile“ jaatnud ühes palvega teda toimetuse jooksupoisiks võtta, sest et ta varsti kroonprints'i ametist lahti lastakse).

Šaawatute kestel.

Kaks haawatut soldatit kõmbivad haawaõidumise kohta.

„Mis see sul on, Peeter?“ küsib esimene teiselt, selle käes nartsu sisse mähitud asja nähes.

„Koh, kas ei näe, mis?.. Sõrm on... Pommikild löi otjast maha.“

„Kus sa ta siis wiid?“

„Haawaõidumise kohta näh. Eht arst õmbleb seal paigale — ja kaswab kinni. Peaasi — sihute päris tarwilik sõrm, — põial!“

„Dige mul tarwilik, piisstrikkrit tõmbad ju nimetis-sõrmega!“

„Aga kellega sa plotskit keerad? Ah, lollpea!“

Willem Warsfawi all.

Saksa väeülemael oli kindlaks nõuts Warsfawit, maksu mis matšab, Willemi sünnipäevaks ära võtta.

Matebest.

Willem sünnipäeva laupäeval:

„Kreuzdonnerwetter Bombenelement, ruttu minu paraadi munder puhtaks. Homme minu marsšib see Warsfawise, ja Poola pealimna neid peawad nägema, et ma üks peenike kawaler olema!“

„Tere, tere, minu armas maapealne asemik! Rõõmustan wäga, rõõmustan wäga! Lõhu, jah, neid kivituid, see on wäga mu meele järele, pole ifegi neid eluajal filma otšas fallinud... Ja tead mis, asemele ehita õllepoed ia Kruppi suurtiiki wabriku osafonnad. Ets ju?“

Kätetaksimine.

„Mõttele ometi, mis sugune põhjusmõteta inimene see neti on: waewalt on ta mees sõjas langenud, ja juba hakkab ta uueste mehele minema. Ja tead kellele? Sakslasele!”

„Roh, mis siis . . . Ta tahab waenlasele kätte maksta!”

Ära tüütanud.

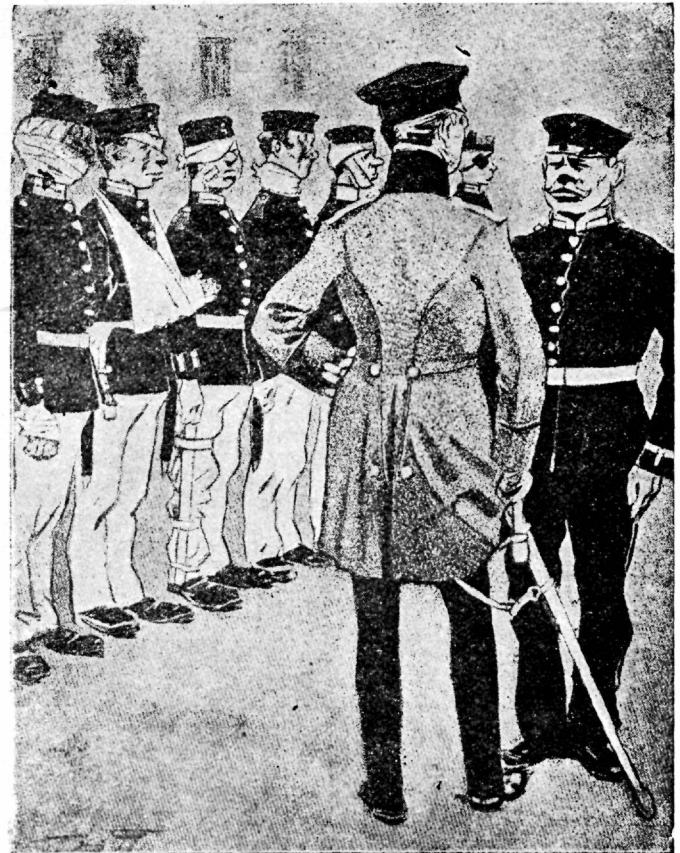

„Miks ja ajalehe maha wiskasid?”

„Ära tüütab! Ikka wana, wana asja kirjutawad!”

„Mis siis?”

„Et jälle austria lasti löönud oleme! No, on see mõni uudis?”

Saksa leitnant: „Roh, kas harjutasid soldatid paraadi-marsiks hästi ette?”

Ulamohwiter: „Mõnda jah, wõite oma filmaga ju näha!”

Kokkuhoidmine.

Serbia soldat wängis Austria soldatile: „Hästi kokkuhoidlikud inimesed olete teie, austria lased!”

„Kudas nii?”

„Roh, kudas siis midu, näe, minu mõdga tera on puhas hambaid täis, aga teie omadest tohe näha, et tege wujes pole olnud, — puhta uued, läigivad!”

„Hm . . . Ma töötasin rohkem jalge kui mõdga . . . nii kui käsitji wõitlus algas, nii pistsin lippama!”

Kolm päfflit nupumeestele nakitseda.

I

Mis sugusel kuul fõowad kodanlased kõige wähem?

II

Kui wiiiele külalisele wiis muna ette toodi, kudas sai igaiks ühe muna wõtta, nii et wiimaks ikka weel üks muna waagnasse jäi?

III

Mis on täielt nii raske kui tühjalt, ja tühjalt nii raske, nagu oleks ta täis?

Kuna kõik maailmariigid
 edu poole sammuvad
 ja kõik pärsid ja kõik piigid
 rahupõlve ihtavad,
 jõuab saatan, Saksja Willem,
 orjapõlve kõigile,
 olgu see ka kõige tillem,
 peale panna uueste.

Kes on pandud...
 Inimlõttus — tühi kõla
 tema arust tõeste on,
 jelle peale üle öla
 waatab ta kui uhte konna;
 raiub maha terwed rahwad,
 mödga tema wõttis seks;
 ja kes taploma weel wahwad,
 kõik teeb oma orjadeks.

Agarängaste ta eksib —
 see on kindel nagu kuld —
 tudas ta ka wehib, kaksib,
 kigast poolt ta saab nüüd tuld!
 Bennad wabadust meil loowad,
 langend Saksja ahelad,
 wendlust, õnne meile toowad
 Bene wäed on wõibutad!

Steinert Eim.